СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 193. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 20 серпня 1930. VOL. XXXVIII. No. 193. Jersey City, N. J., Wednesday, August 20, 1930. THREE CENTS.

ПРОГИБІЦІЙНІ АҐЕНТИ НАРУШУЮТЬ ПРОГИБІЦІЮ

ВУДСТАК ВІДПРАВЛЯЄ ТРОХ УРЯДНИКІВ „НА ПОЧАТОК".

ВАШИНҐТОН. — Новий проґибіційний директор Еймос Вудстак, що почав своє урядовання щойно кілька тижнів тому, заявив, що він починає прочищувати свій уряд з усіх тих урядників і аґентів, які змовляються з бутлеґерами проти проґибіції. Як „на початок" відправлено Джорджа Ґолдинґа, спеціяльного головного аґента в Олбані, Ню Йорк, та двох звичайних аґентів. Проти Ґолдинґа піднесла закиди одна дівчина підчас слідства перед комісією цивільної служби.

РОЗКРИВАЮТЬ БАНДИТСЬКІ ЗЛОВЖИТКИ В ТОРГОВЛІ ПОЖИВОЮ.

НЮ ЙОРК. — Стейтова прокураторія веде слідства над ріжними заговорами в торговлі поживою. Одно з тих слідств відноситься до молока, а друге до всякої поживи.

Слідство вже відкрило справді застрашаючі факти. Ціла торговля, як показується засмічена бандитизмом. Конкуренти, не можучи поконати своїх суперників у свобідній торговлі, наймають бандитів, які розбивають суперникам крамниці, підрізують ґумові колеса автів покупців у суперників і взагалі відстрашують бандитськими способами покупців від купования всячини в суперників.

Подібні практики розкрито на слідстві Юта Полтрі Продюсерс Асосіейшен, котра привезла на нюйорський ринок велику масу курячих яєць у пору їх великої недостачі та не могла їх продати потребуючому населенню через бандитські заходи конкурентів.

ЦІНИ НА ПОЖИВУ ОБНИЖИЛИСЯ ДЕЩО.

ВАШИНҐТОН. — Департамент Праці обчисляє, що ціни головних засобів поживи в краю були в місяці від 15. липня до 15. серпня дещо нижчі, як за 30 попередних днів.

Докладно кажучи, знижка виносила півтретя процента. Ходить тут про подробичну продаж. Департамент Праці подає, що в попередні роки у той самий час ціни звичайно понижалися більше.

НЕ МОЖУТЬ ВЕСТИ БЮРА ПРАЦІ ЧЕРЕЗ НАВАЛУ БИЗНЕСУ.

НЮ ЙОРК. — Наплив безробітних, шукаючих праці, до Муніципальної Аґенції Праці, на 54 Лафает стріт, був такий великий, що бюрови прийшлося замкнути офіси.

Бюро могло роздати в понеділок 135 місць, а на се зголосилося около 6,000 безробітних. Коли їм проголошено, що бюро замкнене, безробітні стояли під дверми понад дві години. Серед натовпу кількох з них подавлено. Одного відставлено до шпиталя, але він зрікся лікарської помочи, боячися, що через це він може не дістати роботи.

НОВЕ СЛІДСТВО НАД НАДУЖИТТЯМ В МІСЬКІМ УРЯДОВАННЮ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — На припоручення стейтового прокуратора Крейна велика лава присяжних суддів повіту Ню Йорк почала наново розглядати справу судді Джорджа Еволда, котрому прокураторія закидає купования уряду.

Лава присяжних суддів минулого четверга звільнила була суддю від підозріння. Це звільнення викликало було обурення населення і прокуратор міг домагатися від лави присяжних нового розгляду справи.

ПОЛІЦІЙНІ СВИСТИ НЕ ПОТРІБНІ ДЛЯ КЕРМОВАННЯ РУХУ.

НЮ ЙОРК. — Виходячи з заложення, що свистання полісменів, кермуючих рухом (трефик капс), не потрібне для кермовання, дирекція нюйорської поліції заборонила поліціянтам свистати при зміні світел на вулицях. Рух буде кермуватися тільки самою зміною світла.

Новину заведено на пробу на один тиждень.

СМЕРТЬ СЕНАТОРА ВІД ОТРУЇ.

ШИКАҐО (Ілинойс). — У суботу помер тут серед признак затроєння стейтовий сенадор Джан Т. Джойс.

Підозріння затроєння було таке сильне, що коронер зарядив спеціяльне слідство для розслідження питання, чи Джойс помер від затроєння жолудка кепською їдою, чи може наслідком убийчого замаху.

ЖІНКИ МАЮТЬ КРАЩЕ ВИДЕРЖУВАТИ СПЕКУ НІЖ МУЩИНИ.

КОЛД СПРИНҐС ГЕРБОР (Лонг Айленд). — На основі дослідів, роблених у Карнеґійському Інституті, д-р Оскар Ридел ствeрджує, що жінки видержують спеку краще ніж мущини.

Видержування спеки залежить від того, наскільки спека ослаблює переміну поживи на енерґію (силу). Досліди показують, що спека ослаблює цю переміну в мущин богато сильніще ніж у жінок. При низькій температурі мущина виробляє більше енерґії ніж жінка, але при вищій жінка виробляє більше.

ДІТОЧИЙ ПАРАЛІЖ.

З усіх сторін Румунії приходять відомости про застрашаюче поширення діточого паралїжу. На нього хворіють переважно діти у віці 7—9 років. Захворівши діти вмирають на протязі двох днів. Медицина ще не знає ратунку від цієї страшної хвороби, яка викликала серед населення переполох.

ДБАЙЛИВІСТЬ ПРО ЗДОРОВЛЯ ЧИ КОМЕДІЯ?

В селі Богутин, зборівського повіту, був іще 20. квітня ц. р. один випадок пятнистого тифу. Так бодай сконстатував фізик, який прибив на хаті хорого таблицю і зарядив строгу ізоляцію та обіцяв прислати зараз до села дезінфекційну колюмну. Досі все гаразд. Але минуло два тижні. Чоловік, навіщений недугою, подужав і більше нікого не лиш у селі, але й у тій самій хаті навіть голова не заболіла. Та осторога на хаті стояла далі, поки не приїде дезінфекційна колюмна. І приїхала — але аж по трох місяцях. Привезли котел і з кожної хати несли люди щось дезінфекціонувати. Несли і посміхалися, бо дійсно чи не треба подивляти справність санітарної влади, яка починає боротися з тифом аж три місяці запізно? Скільки людей могло вивмирати за той час?

ПРИЄМНА НЕСПОДІВАНКА.

В Британській Колюмбії дісталась одному Англійцеви в спадщині бібліотека свойого помершого друга. Новий властитель бібліотеки переніс книги до свойого мешкання і зупинився особливо над одною книгою, що була надзвичайно гарно оправленою. Він стягнув з книжки оправу і найшов там 40 акцій одної канадійської копальні. Кожда акція вартує 1,000 фунтів стерлінгів. Щасливий спадкоємець позбавив усі книжки оправи в тій надії, що і там щось доброго знайде. Але він мусів вдоволитися тими 40-ма акціями.

САМОВБИВСТВО ВИХРЕСТА.

Адам Ранкман, молодий студент варшавської техніки, не схотів бути Жидом і 1928 р. перейшов на християнську віру. Після вихрещення перебував у домі родичів, які залишились вірними жидівській релігії та дуже терпіли з приводу вихрещення сина. Між родичами Жидами і сином вихрестом були сталі непорозуміння, докори, які закінчились тим, що дня 29. липня Адам Ранкман закінчив життя самовбиством.

СМЕРТЬ ВІРМЕНСЬКОГО ДІЯЧА.

В Парижі помер у 70 році життя один з найпопулярніших вірменських політичних діячів, Йогос Нубар-паша. Померший родом з Єгипту, син єгипетського міністра, був людиною надзвичайно багатою. Велику більшість свого майна ужив на вірменські національні цілі.

ПРОКОЛЮЮТЬ МОЗОК.

„Последнія Новості" повідомляють, що в большевицьких тюрмах вязні часто вдають смерть, заживаючи наркози, а потім із трупарні втікають. Тому влада приказала таким вязням проколювати мозок довгими голками, щоби не було сумніву, що смерть наступила.

ПРОЦЕСИ ЗА САБОТАЖ У СРСР.

На днях почнуться в большевицьких судах процеси фаховців, обвинувачених у саботажі. У Вологді буде процес 50 податкових урядовців із начальником податкового уряду Остроумовим. Їх обвинувачують, що занало оподатковували людей буржуазного походження. В Одесі арештували 32 кооператорів за бойкотування розпорядків про магазинування збіжа. В Москві вестиметься процес 25 учених із проф. Чаяновим, що нібито поширювали контрреволюційні погляди та виступали проти колективізації хліборобства.

МАСАРИК ПРО МЕНШИНИ.

У розмові з журналістами президент ЧСР. Масарик сказав: „В теперішну добу державна нація не в силі засимілювати меншин, а крім того це не булоб у дусі гуманізму. Для держави вистарчить, якщо меншини є льояльні і виявляють цю льояльність там, де треба. Сьогоднішної держави не можна вважати національною одиницею, бо держава є тільки господарський комплекс, у якому всі горожани звязані спільними інтересами". Варто порівнати ці слова з останніми статями Ґрабського про Українців.

ЗАВОРУШЕННЯ У ДОНЕЦЬКОМУ БАСЕЙНІ.

У донецькому басейні прийшло до поважних заворушень. Причиною цього був великий брак харчових продуктів. В районі Артемовська товпа голодних робітників розгромила кілька маґазинів, при чому настрої робітників були явно антибольшевицькі. Вуглекопи заявили, що приступлять до роботи тоді, як влада достарчить їм харчові продукти. Орджонікідзе телефонував до Москви, що як робітники не дістануть харчових продуктів, то в донецькому басейні будуть поважні заворушення.

НАЙБІЛЬШИЙ ВОРОГ БОЛЬШЕВИКІВ.

Радянська преса пише, що після ліквідації опозиції Сталін є вправді побідником, але число зневірених комуністів збільшується так, що вони творять свого рода партію пасивної опозиції проти комунізму. Велика скількість тих зневірених переходить на бік еміґрації і там творить т. зв. „третю еміґрацію". Ці еміґранти є найбільш небезпечні для радвлади, бо вони, як бувші комуністи, знають усі тайни радянської дійсности і зраджують їх та використовують проти радвлади.

КРАДІЖ ГРОШЕВИХ ЛИСТІВ У ВАРШАВІ.

У почтовому уряді ч. 2 у Варшаві арештовано листоноша Маєвського за крадіж грошевих листів. Підчас ревізії в його домі сконфісковано 50 листів, між ними 20 листів відчинених, з яких винято доляри. Маєвський признався до вини.

ЩО 14-ТИЙ — ПЯНИЦЯ.

„Красная Газета" повідомляє, що в Ленінґраді поширюється пянство. Зі звітів міліції виходить, що кожен 14-тий житель Ленінґраду є пяний. В центрі Ленінґраду за останній місяць викрили 120 тайних шинків. Більшість пяниць це робітники й урядовці.

У СРСР УСЕ БІЛЬШЕ КАРАЮТЬ.

У Москві на нараді працівників судівництва та прокуратури комісар справедливости Янсон оголосив урядові числа засуджених. У 1928 р. засуджених судами було около 900,000 людей, в 1929 р 1,234,000, а в першій половині 1930 року 895,000. Янсон сказав, що такий великий зріст числа засуджених пояснюється загостренням клясової боротьби на селі, де вбивають і нападають на представників влади. Нарада признала конечним, щоби льокальні влади зладили спеціяльні списки підозрілих у контрреволюційних поглядах. На випадок чинного виступу населення проти влади людей, втягнених у списки, каратимуть як закладників.

НИНІШНІ ПОДРУЖЖА.

Войцех Ґарґаля, замешкалий при вул. Унії Берестейської у Львові, має таку войовничу жінку, що коли він з нею трошки посварився, то вона вхопила револьвер і хотіла застрілити свого ідеального чоловіка. Колиж Ґарґаля вирвав жінці револьвер з рук, вона вхопила залізко і почала бити свого миролюбивого сопутника на дорозі життя. Чоловік і в тім випадку не дав за виграну, а тоді жінка вилила йому на голову кипячий чай. Цього вже булоб забагато навіть для Сократа, і Ґарґаля закликав поліцію.

МАЛОЛІТНИЙ ДОН ЖУАН.

В місточку Шранґ біля Оснабріку в Австрії 17-літний хлопець Шульте залюбився в 27-літній дівчині Вальмаерівній, а коли вона по якімсь часі взаїмної любови зрадила його з іншим, він напав на неї у сні, затягнув на шию мотуз і повісив її на дереві. Тепер його арештовано і він признався до вини.

ЛАТИНІЗАЦІЯ АЗБУКИ.

Зовсім златинізували азбуку у північнім Кавказі, Азербейджані й Туркестані. Ще ц. р. мають покінчити латинізацію азбуки серед надволжських і кримських Татарів. Латинізація охоплює 36 мов і діялектів большевицького сходу, 28 міліонів людей. Письменних серед тих народів нема більше як 10 процентів.

ЯК ТО БУЛО З КУТЕПОВИМ?

„Последнія Новості" містять сензаційні ревеляції Бурцева про вивезення й смерть ґен. Кутепова. Бурцев має докази, що большевики отруїли Кутепова подорозі, потім трупа його відвезено до Москви, запакованого між баґаж радянського посольства. Тіло Кутепова спалено в присутности московського „політбюра". Бурцев знає імена осіб, що вивозили й отруїли цього ґенерала. Покищо виявив тільки імя комуніста Гельфанда. Кутепов упав жертвою своєї довірчивости: він мав звязки з ріжними старшинами червоної армії, при помочі яких приготовляв антибольшевицьку військову революцію, не знаючи, що деякі особи, яким він вірив, були на услугах большевиків і зрадили його. Два дні перед вивезенням у нього було двох старшин червоної армії на нараді і Кутепов втаємничував їх у справу підготовки перевороту проти радвлади. Можливо якраз, що ці старшини й вивезли його.

КОМУНІКАЦІЯ ЗІ ЛЬВОВОМ ПЕРЕРВАНА

ПОРВАНО ВСІ ТЕЛЕҐРАФІЧНІ ТА ТЕЛЕФОНІЧНІ ДРОТИ. ЗАЛІЗНИЧІ СИҐНАЛИ ЗНИЩЕНІ.

ВАРШАВА (Польща). — При кінці минулого тижня столиця Східної Галичини, Львів, була цілковито відрізана від інших міст. Телефонічні та телеґрафічні дроти навколо міста були порізані й порвані, залізничі сиґнали були попсуті так, що це спинило залізничий рух. Зі Львова довелося висилати на сусідні стації спеціяльні паротяги, щоби вони приводили до міста потяги. Експресовий потяг Берлін-Букарешт ледви оминув катастрофу.

Новий вибух українських заворушень у Галичині ставлять у звязку з відкриттям на слідуючому тижні „Східних Торгів" у Львові. Це вважають демонстрацією проти них. Польська преса переповнена відомостями про підпали, грабунки та інші форми терору, які розповсюднені по всій Галичині проти польських фільварків та проти осадників.

Всі ці заворушення польська преса приписує таємній Українській Військовій Організації, яка буцімто отримує гроші й інструкції з Берліна й субвенціонується з німецьких джерел. Очікують ще більших заворушень і терору в звязку з відкриттям засідань Ліґи Націй у вересні. Цим українські революціонери хочуть звернути увагу Ліґи Націй на українське питання в Польщі.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГРОШЕЙ.

МОСКВА (СССР). — Чека розпочала переводити ревізію серед населення, щоби знайти заховані ним збереження металевих грошей. За найдені срібні або золоті гроші власників їх розстрілюють як контр-революціонерів.

В Москві розстріляно чотири особи за збереження таких грошей. В Київі влада арештувала жінку-жебрачку, яка випрошувала на день 2—3 рублі. Її обвинувачено за те, що вона зібрала 800 рублів дрібними металевими грішми. Та заходи влади справі не пособляють, бо все населення думає, що паперові гроші скоро стратять на вартости так, що за один срібний рубель платитимуть пятьдесять міліонів рублів паперових, як це було раніше.

АМЕРИКАНСЬКІ ТЕХНІКИ ПЕРЕД СУДОМ.

СТАЛІНҐРАД (СССР). — Двох американських техніків, Луіса і Бравна, які працюють тут на тракторній фабриці як американські фаховці, арештовано й поставлено під суд за напад на Ніґра, якого вони вигнали з помешкання спільної їдальні.

Люїс, який належить до орґанізації большевицької комуністичної молоді, ще до того обвинувачений за напад на дівчину. Його тримають до суду в вязниці.

РОЗГРОМ ПІВНІЧНИХ КИТАЙСЬКИХ ҐЕНЕРАЛІВ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Захоплення військами націоналістичного уряду міста Тзінан викликало сварку між окремими північними ґенералами, що ще побільшило їх розгром. Тепер майже всі північні армії відходять здезорґанізовані й нездатні до сильного опору військам Кай Шека.

Ґенерал Кай Шек не старається їх переслідувати, а хоче дати короткий відпочинок своїм військам, полагодити залізниці та мости на звільненій від повстанців території, а потім почати нову офензиву проти своїх противників. Взагалі в націоналістичному уряді панує переконання, що тепер недалеко вже до повної побіди над повстанцями.

МОРСЬКІ МАНЕВРИ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — У знаменитій морській базі, Тульоні, тепер зібралася майже вся французька фльота, яка закінчила великі маневри. Частина кораблів повернулася з далекого плавання по ріжних морях. Інспекторський перегляд фльоти показав, що вона на 100% знаходиться в ґарному стані. На великих панцирниках замінена майже вся артилерія новими гарматами, що значно підносить боєздатність фльоти.

Офіцирський та матроський склад фльоти прекрасно вимуштрований і знаходиться в ґарному стані. Тепер іде поспішна реорґанізація головних баз французької фльоти в Тульоні, Бресті та в Безерті. Остання база знаходиться в Африці в французькому Мароку. Вона найближче положена до італійських морських баз. Воєнно-морські знавці цілковито задоволені станом середземної французької фльоти.

БУДЕ РЕҐУЛЯРНА ПОВІТРОВА КОМУНІКАЦІЯ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Міністер повітрової комунікації говорить, що лет повітроплава Р-100 в Канаду й назад до Анґлії показав, що вже недалекий той час, коли буде зорґанізована постійна повітрова комунікація між Анґлією, Минтреалем та Ню Йорком. Комунікація буде переводитися великими повітроплавами, які летітимуть північними рутами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МИРНА РЕВІЗІЯ, АБО ВІЙНА

Тревіранус, німецький міністер для окупованих німецьких земель, виголосив перед кількома днями кандидатську бесіду зприводу виборів до парляменту, в якій заявився за ревізію версальського договору та знесення польського коридора.

Ота його бесіда наробила богато галасу. Навіть богато американських ґазет, особливо франкофільських, накинулося на Тревіренуса за його мову, уважаючи її нічим іншим як воєнним визовом. Француський міністер заграничних справ Бріян заінтерпелював навіть у тій справі німецького амбасадора в Парижі й той виїхав негайно до Берліна, щоби лагодити справу. Варшава затрівожилася рівнож цею промовою.

Промову Тревірануса уважають висловом політики німецького уряду. З того заключають, що Німеччина як член Ліґи Націй скористає вже цеї осени з параграфу 19 статуту Ліґи й домагатиметься ревізії версальського договору. Це уважає Франція нарушенням тих основ, які ввійшли у француськo-німецьке зближення.

Річ ясна, що німецький уряд запевнить Бріяна й світ, що Тревіранус говорив як приватна людина, як кандидат на посла до парляменту, а не як член кабінету. Справа, коли ходить про дипльоматичний бік, вияснться. Та це не змінить у нічім сути самої справи.

Американські кореспонденти з Німеччини виразно стверджують, що це, що сказав Тревіранус є цілю і бажанням усіх Німців й усіх німецьких партів і урядів, які були, є і будуть. Справу ревізії версальського договору поставлено при виборчій кампанії на перше місце. Увесь німецький нарід уважає польський коридор в першу чергу за національну ганьбу, поминаючи вже великі економічні втрати, які поносить край через штучний розділ коридором.

Франція і її прихильники це все добре знають. Тому дійсно дивне, коли вони чіпаються уміркованої промови Тревірануса, коли вона не є нічим у порівнанню з сентиментом цілого народа. Француський премієр Поанкаре уважає домагання ревізії версальського договору воєнним визовом. З того боку він усіх лякає ревізією. Але це нідочого не доведе. Бо раз не буде зміни цього договору мирною дорогою, то річ ясна, буде війна. Тому краще допустити до ревізії ніж до війни.

НЕВИПРАВДАНІ СПОДІВАНКИ ВІЙНИ

(3)

III.

Питання бувшої Росії є важним питанням для нашої української державности. **Тепер ще годі сказати, як ставиться до нашої незалежности світова опінія** економістів та реальних політиків. Симпатії, чи антипатії політичної вулиці для нас особливого значіння не мають, бо це сентимент, який часто не має за собою жадного реального підкладу. Коли економічні інтереси сучасних володарів світу схиляться до того, що треба покінчити з Росією як з великою імперіялістичною державою, яка завжди загрожує їх інтересам та спокоєви в світі, то вони прихильно поставляться до української державности. Колиж вони вважають потрібним реставрувати бувшу російську імперію, то тоді — неґативно. Але в обох випадках **справа реалізації нашої державної ідеї залежить виключно від нас самих.** Наскільки ми самі зорґанізуємося й виявимо силу в своїх державницьких змаганнях, настільки ми можемо стати субєктом, а не обєктом в міжнародній політиці, настільки ми стрінемо підтримку в наших змаганнях. **Навіть неґативне ставлення до нашої державности** сучасних володарів світу, колиб воно дійсно було, **ми можемо** своєю упертістю, активністю та орґанізованістю **переломити на позитивне й з обєкту міжнародних розрахунків стати субєктом,** з яким змушені будуть числитися інші.

Як у першому, так ще більше в другому разі, **перед Українцями стоїть надзвичайно велике завдання провадити далі свою визвольну боротьбу,** координувати свої сили **та творити таку політично-національну силу, з якою числилисьб інші та яка булаб авторітетним речником змагань і прагнень нашого народу.** Коли в цю добу ми не здобудемо своєї державности, то ніхто не буде винним, лише ми самі. Ніхто не є таким нашим тяжким ворогом, як наші внутрішні непорозуміння, авантурництво ріжних „політиків", отаманія ріжних „спасителів України", які є „одинокими спасителями", брак одного сильного авторітетного й керуючого центру, наше хрунівство й прислужництво інтересам інших держав, інших народів, а не служення виключно інтересам свого народу. **Москвофільство, як і польонофільство є однаково протидержавним явищем і однаково шкідливими для визвольних наших змагань,** хочби вже лише й тому, що вони являються орієнтацією властиво на обєктів міжнародного життя, а не на субєктів та активних чинників. Навіть більше того: **це орієнтація на ті чинники, з якими світові держави мусять таку чи іншу раду давати, щоби впорядкувати міжнародне економічно-політичне життя.**

Деякі, правда, ще слабі, натяки є на те, що світові держави числяться з фактом повстання української державности. Ось хочби **активна політика Англії в Прибалтиці та тепер на березі Чорного моря в Румунії та серед народів Кавказу. Це кільця того ланцюха економічного звязку Англії з Індією,** якого вона не може звязати до купи без України та Білоруси. Системою незалежних держав від Балтійського до Каспійського моря, на чолі з Україною, Англія забезпечить Індію від російської експанзії та відкриє собі простий і широкий шлях до своєї багатої кольонії. Тому **в інтересах Англії лежить як найдальше відсунення на північ Московії,** щоби забезпечити для свого впливу майбутній водяний шлях Риґа-Херсон, себто найкоротший шлях з Англії до Індії. Але **це стане для Англійців реальною політикою лише тоді, коли Українці й Білорусини дійсно покажуть своє реальне змагання до державности** та можна буде надіятися, що вони вже доросли до своєї власної держави.

Сучасний економічний стан Европи та всього світу, а з ним і політичний, говорить за те, що **годі сподіватися скорої війни в Европі. Всякі політичні комбінації Українців, розраховані на інтервенцію проти большевиків, являються звичайним бздурством, а Поляки використовують їх для скріплення своєї політики на українських землях проти Українців.** Визволення України зпід московсько-польського ярма залежить у першу чергу від нас самих, від нашої внутрішньої зорґанізованости та активности, а по части й від керуючих міжнародних чинників, у першу чергу Англії, Америки та Німеччини. **Франція тепер на Сході Европи не буде відгравати такої ролі, яку вона відгравала** тоді, коли шукала там собі союзників проти Німеччини. Тепер їй таких союзників там не треба, бо зявилися нові чинники, які захороняють її від німецького реванжу. Італія більше буде занята своєю експанзією в своїх африканських кольоніях, ніж в Европі.

Відповідно цьому й мусимо направляти свою закордонну пропаґанду, коли хочемо, щоби вона дала реальні наслідки в майбутній нашій визвольній боротьбі, а не чекати на те, що хтось стане крівавитися ізза інтересів української, чи навіть міліонової російської еміґрації.

(Конець).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ПРО ЩО ВЖЕ ПЕРЕКОНАВСЯ САМ РИМСЬКИЙ ПРЕСТОЛ?

„Американско-Русскій Вестнік" пише, що досі Рим думав, що українство є добрим ґрунтом для поширення католицизму, а „карпаторусских" уважав за ворогів католицизму, а прихильників православя. Доперва тепер Рим переконався, що то за зілля ота „Ненька Україна". Доперва тепер побачив, що Українці це тесаме, що радикали і недовірки. І доперва тепер пізнав папа, що „русскость" це не схизма. І „най тепер світ відіт і судіт, же который народ вірніший католічеству, ці украінский ци карпато-русскій?"

Бач, куди заплентались наші мадярони! Вже шукають помочі у самого папи, щоб упоратися з Українцями. Тільки одна біда, що прийшли трохи запізно. Там вже були перед ними у тій самій справі Поляки.

І НА „ПРЯШЕВСКІЙ РУСИ" УПАДАЄ РУССКІЙ ДУХ.

Біда тепер з тим „русскім духом". Як був цар і рублі, то був і „дух", а не стало царя, то й дух розвіявся.

„Русскій Вестнік" з Ужгорода ляментує, що на „Пряшевской Руси" замикають двері перед „русскім духом". І русских людей тамтуди не впускають. Зате ґаздують Українці. І то такі, що перемінили цілком „духа" тої землі.

Яничари плачуть, що по атентаті українського студента Тацинця на москвофіла Евменія Сабова написали у пряшівській ґазеті тільки те, що Тацинець зробив атентат добре „необдуманим способом". Тільки всього! — З того виходить, кажуть яничари, що газета є тої думки, що Українцям треба уважати, щоби слідуючий атентат був виконаний більш „обдумано".

Всі знають, пишуть яничари далі, що „ідея украінізма ето освобожденіе русскаго народа от Чехословакії і прісоединеніе его к Вікраїні. В такой авантурі наш народ не участвует".

Ось як пищуть яничари і не розуміють, чому саме упадає на Пряшівській Україні „русскій дух", а закріплюється українська соборницька ідея.

А „ПРАВДА" ПИШЕ ДАЛІ НЕПРАВДУ.

Кацапська „Правда" дуже затрівожилася долею Росії. Пише, що галицькі Українці вже вирішили питання „Хто їх головний ворог?" і сказали собі, що є ним Росія. От і тому на случай найближчої війни Польщі з Росією станусь по стороні Польщі і з нею підуть розбивати „матушку". Все те заключає „Правда" з того, що при процесі за бомбовий замах на Східні Торги адвокат д-р Лев Ганкевич заявив, що УВО не відноситься ворожо до Поляків, а тільки бореться за визволення українського народа зпід ворожих окупацій, та що таксамо бореться УВО і проти Москви, накладаючи ріжні переговори з ріжними державами, щоби визволити закріпощені Москвою землі.

Відома річ, що другий адвокат спростував заяву Ганкевича в справі переговорів, як і те, що, як отсе є загально відоме у Львові, саме УВО заперечило заяві д-ра Ганкевича, але він оправдувався тим, що йому, як оборонцеви, вільно уживати ріжних штук, щоби тільки вплинути на суддів присяжних і виробити в них прихильне відношення до обжалованих. Та правда „Правду" не обходить!

Але чого дивуватися кацапській „Правді", коли навіть і наші ріжні „дипльоматичні" голови тільки й ту роботу роблять, що мелять язиком, або смарують по папери, що війна буде, що нам треба орієнтуватися на захід, бо Польща слаба, а Москва сильна й т. п. Замісць реальної роботи, замісць творчости і поширення орґанізації сиплять теревені й баламутять нарід ріжними орієнтаціями і балачками на тему: хто більший ворог? Та всі вони разом з „Правдою" хай знають ту правду, що нам нема ніякого діла з Москвою, ні з Польщею. Ні з одною ні з другою не піде наш нарід. І ні за одну ні за другу не проливатиме крови. Коли проливатиме по своїй волі, то тільки за одну велику соборницьку українську ідею, яка в огні найближчої революції прибере цілком певно знову державницькі й тривкі форми.

НАГОРОДЖЕНА ЧЕМНІСТЬ.

Один француський ґенерал, який в 1812. році перейшов із Наполеоном через ріку Березину, що неділі був на обіді в молодого маляря, а по обіді любив оповідати епізод про свій перехід. Инші гості нарікали на це, але маляр уважав своїм обовязком слухати прихильно кождий раз це оповідання. Та одного вечера в грудні помер ґенерал несподівано на удар серця. Кілька днів пізніше покликали маляря до нотаря, щоби був присутній при отворенні тестаменту. Якжеж счудувався маляр, коли нотар прочитав із завіщання такі слова: „Маляпеві Н. Н. з вдячности за його чемність, із якою він слухав 103 рази мого оповідання про перехід через Березину, оставляю суму 10,300 франків, отже по 100 франків за кождий раз".

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1931.

Фотоґрафії до календаря У. Н. Союза можна присилати ще через два тижні.

—о—

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошене до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, заваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

ФОТОҐРАФІЇ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1931 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що мітінґ відбудеться в суботу, 23 серпня, точно в годині 3-тій пополудни від ч. 610 S. American St. Обовязком є кождого члена явитись на час, бо хто на час не прибуде і не вирівнає своєї вкладки буде суспендований. — І. Сорока, предс.; І. Сорода, кас.; О. Будай, секр.

Член У. Г. А.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ

(6)

Ми мусіли доконче пробратися до армії ґен. Омеляновича-Павленка, коли не хотіли попасти до Поляків. Де вона тоді була, напевно нам ніхто не міг сказати. Одні говорили, що заняла Умянь, другі, що є на Херсонщині, треті, що в Подільській ґубернії.

Штаб повстанців в Тетієві приобіцяв, що переведе нас етапом зовсім безпечними дорогами так далеко, як лише можливим буде.

Стан боєвий бриґади не представляв вже великої сили. Около 200 крісів, кільканацять скорострілів з малою скількістю стрілива, одна батерія легка з 200 стрілами й 2 батерії тяжкі з 10 стрілами. В разі бою ми могли ставити малий опір і з певністю такий опір покінчився би був катастрофою для нас. Богато зброї, як я вже згадав, забрали нам повстанці.

Також мусіли ми уникати всякої стрічі з большевиками. Горе нам, колиб ми попали їм у руки!

Ще перед полуднем приїхала бриґада через село Росолики до Голоток. Населення стрічає нас всюди радісно, приязно, приносять їсти, випитують, куди дальше ми йдемо.

Була неділя. На площі коло церкви зібралося багато святочно прибраних людей. Стрільці лежать на землі, на возах; одні сплять, другі оповідають собі щойно минулі події. На декотрих возах лежать труби й бубон, купаючися в проміннях сонця. Це орхестра колишнього II. корпуса.

— Заграйте нам що! Ми вже давно не чули музики! Хай памятаємо, що були в нас Галичани й з ними було нам весело! — просили селяни.

Заграли. Й несуться звуки — зпочатку тужні, тужні й тихі, відтак кріпшають, набирають сили, переходячи в клекіт водопаду, та знову гармонійно стихають, нагадуючи далекий спів. І чути в них тугу й жаль за Рідним Краєм, лють та пімсту для ворогів, пісню побідну та спів любови в маєві ночі. І слухали їх зі слезами на очах задумані селяни, слухали курґани могил козацьких, слухали старезні тополі й берези, тихо шепочучи листками, немов розказуючи собі про долю тих синів України.

Грали вязанку пісень „Стрілецьким шляхом".

Пополудни відїхала бриґада через Стадницю і Клюки до Хмелівки, де й заночувала. В Хмелівці стрінули ми сотника російської служби, повстанця Р., який сказав нам, що до Уманя не дістанемось, бо Христинівка сильно обсаджена большевиками. В Умані і його околиці нема ґенерала Омеляновича-Павленка і нас лише хибно поінформовано.

Дальше на полудневий схід їхати було виключено. Рано 3. мая ми звернули на полудневий захід. Коло полудня прибули до Цибулева. В Цибулеві стрінули Галичанина Я., що був місцевим повстанчим ватажком. Він допоміг нам богато через своїх розвідчиків, як також своїми інформціями. В тім селі задумали ми відпочати й вирішити дальші пляни нашого походу.

Підполковник Б. скликав збірку всіх старшин до місцевої школи. Була це перша збірка від хвилі, коли ми покинули большевиків. Саля велика, гарна, прибрана в зелень. На стіні висить портрет Тараса. Зібралось около 200 старшин. Настрій у всіх поважний, на лицях помітно зденервовання.

Стає підполковник Б. Лице бліде, слідно втому. Все стихло. Починає говорити. Зпочатку повільно, тихо, відтак голос його набирає сили й бренить мов шляхотний метал.

— Я скликав панів, щоб обговорити й полагодити деякі справи. Дотепер був я начальником штабу. З хвилею однак перевороту в Лобачеві перейшла тимсамим вся влада в руки тих старшин, що його робили. Я однак сповняв свій обовязок дальше й провадив бриґаду, не питаючися про довіря старшин до мене. Хочу почути від панів, чи має мені котрий що закинути. Коли так, то прошу звільнити мене з моїх обовязків й назначити людину, до котрої всі мають довіря й котраб їх від мене перебрала!

Запанувала гробова тишина. Всі немов застигли в німім вижиданню. Встає чет. Г. і просить дозволу говорити.

— У відповідь пану підполковникови поспитаю панів старшин: Кого ми маємо перед собою? Чи злочинця, котрого судити треба, чи людину, котра була нам вірною до останнього, котра всі болі, труди й невигоди переносила з нами, котра з раз обраної дороги не зійшла ні на хвилину на манівці, котра всі радости й невдачі переживала й відчувала серцем більше ніж котрийнебудь з нас? І коли хто важиться кинути каменем на нього, то лучше хай сейчас опустить наші ряди.

— Слава! Слава! — з соток грудей потрясло мурами будинку. Здавалося, що сам Тарас споглянув зі стіни веселішим зором на нас.

Знайшовся лиш один з давних яничарів, що важився крикнути „ганьба" й закинути йому недбалість у виконуванню своїх обовязків.

І булаб стрінула його страшна, заслужена кара на місци, колиб не той сам підполковник Б., що пробачив йому й візвав усіх до безоглядного послуху йому.

Підполковник Б. остався надальше командантом бриґади. На просьбу його вибрано йому до помочі так званий військовий штаб, зложений з 15 найчільніших старшин, котрі мали в важних случаях висказати свою думку, як належало би поступити. Рішено дальше всіма силами старатися злучитись з партизантською армією ґен. Ом. Павленка, однак з огляду на те, що боєвий стан бриґади представляється в оплаканім виді й не може ставити поважного опору, вибрано на всяку евентуальність делеґацію з трох старшин, от. В., сот. К. і пор. Е., які на случай наступу большевиків на нас або стрічі з Поляками мали виїхати до команди польської як парляментарі. Тих парляментарів заосмотрено в повновласти переговорів з тим, що ціла бриґада в такім стані, як є, переходить до армії У. Н. Р.

Після збірки всі розійшлися на відпочинок. Охорону над нами перебрали повстанці.

На другий день, т. є 4. мая, були ми ще в Цибулеві, вижидаючи на вістки, які мали нам принести вислані стежі. Довге вижидання й постій на однім місци всіх дуже непокоїли. До Христинівки було всього 28 км. і міг знайтися якийнебудь большевицький шпіон, котрий міг донести їм, де і в якім стані ми знаходимося.

Надходив вечір. Небо затягнулося тяжкими олованими хмарами. Збиралося на бурю.

Прилітає задиханий селянин.

— Панове! Зі сторони Яцковець іде якесь військо! — говорить нам.

Всі оторопіли. Хто це може бути? Військо зі сходу? Лише большевики! Декотрі вийшли на горбок за село й дивляться в ту сторону далековидами. Видно, що їдуть якісь фіри, побіч ідуть люди. Але хто це може бути?

Відїздить сот. З. і сот. Я. верхом на розвідку в ту сторону.

За хвилину прилітає другий селянин і говорить, що на залізничій станції Монастирище, віддаленій до 15 км. від нас, заїхав большевицький ешелон і виґружує кінноту.

Вістки ті блискавкою рознеслися між стрільцями. Занепокоєні ними всі збіглися коло команди. На стацію Монастирище відїздить пор. Б. з кінною стежею.

Сграшні хвилі вижидання, немов віки цілі, пливуть повільно. Що робити, коли дійсно з одної і другої сторони ідуть на нас большевики? Один ратунок: розбігтися на всі сторони в поблизький ліс та кождому зосібна журитися відтак про свою будучу долю.

Від східної сторони надїздять сотники З. і Я. Голосять, що це були фіри селян, які вертали домів з роботи коло цукрових буряків. Тому, що поодиноко їхати було небезпечно, збиралися всі селяни з фірами в одну велику валку й тоді повертали домів, що надавало їм вигляд великої обозної валки.

(Конець буде)

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НОВІТНІМ „МАЛОРОСАМ".

Дня 9. серпня ц. р. У. Щ. В., ч. 217. помістили допис під наголовком „Свіжий брехун". Допис сам не займаючий, бо повний нападів і лайок на „Свободу" та її редакторів, та на особу О. Волчика, а зате він повний оборони большевизму і „рабочих" та „крестян". Мене не займають напади та лайки, бо це найлекша тема до писання, якої крикуни так радо вживають. Зате мене цікавить більше особа дописувача Ст. Федоровчака й О. Волчика, тимбільше, що й я є еміґрант зі Старого Самбора.

Ст. Федоровчак у своїм дописі накидається на О. Волчика словами, як: „брехун", „твердолобий", „підлий", „блазен" і т. п. Справді може тов. Федоровчак напише до У. Щ. В., щоби я не пхав свого носа до чужого проса, або може ще більше подібних слів, але я всежтаки позволю собі дещо написати, хоч я тим не хочу обороняти О. Волчика, ані нападати на Ст. Федоровчака.

Перш за все, коли тов. Федоровчак висказує про когось свої думки або пише, то не треба йому при тім висказувати і свого чувства, а треба висказуватися людяно, як клясово - свідомому робітникови пристало, бо по тім дописі можна пізнати народню пословицю, що „порожня бочка гуде".

Далі закидує він, що О. Волчик ніколи себе Українцем не називав. Може це й правда, а-ле коли він навернувся й засуджує свої колишні помилки, то тоді він знову стає з народом. Ось візьміть примір з червоних лідерів, котрі засуджують свої гріхи й бються в груди, а червоний цар знову приймає їх як „благонадьожних".

А щодо того, що Волчик служив колись білому цареви, то сьогодня події змінилися настільки, що Волчик вже є вірним сином свого народу, зате його місце заняли ті, що служать червоному катови-цареви.

Федоровчак доказує, що вже тринадцять літ існує радянська Україна, а Волчик доказує, що Росія. Отже коли Федоровчак є бодай хоть на стільки грамотним, що може перечитати хоч лиш партійну пресу, то там дочитається, що в дійсности істнує тільки „Рассея", а Україна й инші „Саветскія Республики" це тільки блахман, існуючий на папері в агітаційних цілях, щоби лекше було приспати чуйність українського робітника й селянина.

От для приміру візьміть скінчившийся недавно 16-тий зїзд Комуністичної Партії. Після совітських урядових даних на 16-тий зїзд Ком. Партії прибуло 2,000 делегатів, котрі становлять найвищу раду партії, яка децидує в справах політичних і господарських, а також установляє дальшу лінію політики радянського уряду. Від рішення їх залежить доля 150 міліонів радянських горожан.

Після статистики виходить, що 60% делеґатів належало до Москалів, 10% до Жидів, 8½% до Українців а решта припала на інші народи. Щож говорять ці цифри? Москалів є 70 міл. або 46%; Українців 30 міл. або 21%; Жидів 3 міл. або 2%; населення! З того отже бачимо, що склад делегатів ніяк не відповідає скількости населення ріжних націй, замешкалого у С. С. С. Р., а тимбільше українського народу.

Жиди становлять 2% населення, а число делегатів виносило 10%; Москалі 46% населення, а мали 60% делеґатів, Українці 21% населення мали 8½% делеґатів, та коли зважити, що до української делеґації належали такі, як Поляк Косіор і ще пару перевернених Жидів з українськими назвисками, то відсоток українських делеґатів був ще менший. Зате Україна дає 80% вугілля, 72% руди залізної, 90% цукру, 60% збіжа і 40% податків всесоюзного буджету; зате в комуністичній партії має три рази менше представництво, котреб відповідало скількости українського населення. Щож на це скаже тов. Федоровчак? Тут числа говорять, а не демагогія.

Комуністи чваняться, що робітники ставлять Дніпрельстан. Та цеж за гроші українського селянина й це значить так саме, як Ракефелер подарує зі своїх міліонів один на якусь ціль на те, щоби його чужі народи вважали як добродія; але ми тут знаємо, як він кривдить свого робітника. Що означає Дніпрельстан у порівнанні до стягненого з українського народа податку? Бож Росія стягає з України понад 200 міліонів податку, а видає заледви чи половину на українські потреби.

Федоровчак пише далі, що люде хвалять Росію. Таж він, як клясово свідомий робітник знає сам, що люде, котрі приїжджають в радянський Союз, бачать тільки те, що большевики хочуть, щоби вони бачили, а тому вони дивляться через большевицькі окуляри. А-ле нужди й горя селян і робітників не бачать. Це те саме, як хтось приїде в Ню Йорк, то його оправджують по 5-ій Евені, Парк Евені, Бродвею, так що цей чужинець собі певно думає, що кожний американський робітник, це міліонер. Зате колиб його завели на Бавері (дільниця найбіднійших пролетарів), то йому голова тріслаб би, якби побачив стільки бідности й страшенної нужди.

Большевицькі посіпаки пишуть, що в радянщині вимели вже таких Волчиків, Ревюків і Кедровських на смітник — правда їх, але зате там повстала нова кляса пролетарської буржуазії, котра нічим не ріжниться від капіталістичної, хіба ще більшим бюрократизмом. От хоч візьміть тільки ріжні комісії по чистці, а тепер комуністична преса доносить, що назначено нову комісію, щоби знова тамту прочистила й так без кінця! Чиж це не пролетарська бюрократія?

А тепер хотів би я, щоби сказали мені, де радянська Україна має бодай хоч одного заграничного представника? Я був у совітськім консуляті в Празі й Берліні, то всі „разгаваривают на общерусском язикє". Справді в Празі був тоді Приходько, а що він був неприсутній, так його заступав маленький, руденький Жидок, котрий розумів по українському. Всюди по бюрах і на дверях бачимо тільки російські написи. Чи це комуністичні посіпаки з „Малоросії" також називають жовтневими здобутками? Колиж вони читають клясову пресу, то там по фейлетонах можуть дочитатися, яка пролетарська бюрократія гірш царської завелася.

От, як бачимо, то всі наші вороги однакові: чи то Ляшня зпід білої ворони, чи Москалі зпід молота, а з того, що комуністичні посіпаки пишуть, виходить, що „Українці-комуністи" стали на услуги українського ворога Москви тай підспівують їм: „Гайда, тройка, снег пушистий", або „Наша матушка Рассея всему свету галава".

Василь Кацюбій,
також еміґрант зі Старого Самбора.

ЧИ ПОСИЛАТИ ДІТЕЙ ДО ВИЩИХ ШКІЛ?

Кінчаться вакації. Треба буде посилати дітей до дальшої школи. І неодин батько призадумається, що йому робити: післати сина чи дочку до дальших шкіл чи до фарбики на роботу.

Ми все ще далі не доцінюємо вартости і сили науки. Жили наші діди й батьки й ми самі без науки і давали собі раду, то й діти наші обійдуться без науки. Так розуміють наші люди. Ще сина, то пішлють до школи, щоби вивчити на адвоката, лікаря чи інжиніра, але дочку — борони Боже. Кажуть, що й так вийде заміж, то що їй прийде з науки. Шкода витрачених грошей.

Та це не така проста справа, як кому видається. Школа це є тепер життєва справа й для робітника. Техніка поступає. Машина звільняє фізичного робітника. Коли згодом буде треба робітника при машині, то умового. Машина звільнить фізичних робітників і для таких робітників - чорноробів, якими ми є, незабаром буде дуже мало місця для праці. Тому в інтересі добра й щастя наших дітей треба їх посилати до вищих шкіл, щоби вони набрали більшого знання й могли користати з того зміненого життя, яке спричинюють машина й техніка.

А щодо дівчат, то вистарчить заглянути до американських офісів, або прочитати статистику жіночих офісових і професійних сил, щоби переконатися, що сьогодня маємо міліони жінок, які користають з вищої освіти і заробляють гарний гріш.

Польська шляхта державала нас у темноті. В старім краю треба було зараз продати морг ґрунту, щоби післати дитину до дальших шкіл. А тут маємо по містах вищі школи, куди можна посилати наші діти даром, а тільки платити за книжки.

Перед нами є велике поле. Якщо наша батьківщина звільниться від ворогів, нам треба буде великого числа інтелігентних сил, інжинірів, офіцирів, гірняків, журналістів і т. п. А ми не маємо навіть українських офіцирів у американській армії. А як би то було гарно, колиб так наші діти покінчили високі військові школи й стали штабовими офіцирами. І гарний хліб мали би і могли би колись стати у пригоді нашій поневоленій батьківщині, яка потребуватиме того рода старшин, коли прийде знову нагода до підняття зброї проти окупантів. Посилаючи до вищих шкіл, можемо отже дати нашим дітям підставу до кращого життя й зробити заразом добре діло й для нашої загальної справи. На це повинні тепер батьки звернути увагу, коли приходиться їм рішати, чи посилати дітей далі до шкіл, чи до фабрики.

В. Гасій.

Трентон, Д. Дж.

ДИТИНА ПРО У. Н. СОЮЗ.

Я є членкою Молодечого відділу У. Н. Союза. І отсе хочу зложити подяку Головному Урядови від імени мого хорого батька Ілька Капустинського з 254 відділу У. Н. Союза за уділення йому допомоги в сумі $50.

Я не вмію так добре подякувати, бо я не ходила до української школи, а вчилася дома писати і читати по українськи. Я дуже тішуся, що мій батько належить до У. Н. Союза та що можу вже читати і нашу газету „Свободу". Я дуже хотіла би вислати до календаря У. Н. С. фотографію з нашого молодечого відділу, але якось тяжко зібрати більше дітей і притягнути їх до організації. Я вже нераз застановлялася над тим, чому наші діти не пристають до свого, але ще мабуть замалий розум маю, щоби зрозуміти причину. Мені здається, що якби родичі за те подбали, то діти радо пристали би. Бо то прецінь приємно належати до такої великої організації, яка нас усіх докупи збирає.

На тім кінчу і дякую від імени батька за поміч та прошу прислати мені українські книжки з четвертої кляси й історію України.

Єлисавета Капустинська.

ІЗ БУДДІЙСЬКИХ ЛЕҐЕНД.

ОПОВІДАННЯ ПРО ЗЕРЕНЦЯ ГІРЧИЦІ.

(Оповідання про Кісаготамі повстало кількасот літ після смерти Будди. Це незвичайно поетична ілюстрація основної тенденції буддизму — визволення людства з кайдан проминаючого туземного життя).

—o—

У Зравасті жила вбога дівчина, звалася Ґотамі. А що була струнка, звали її Кісаготамі*). Коли їй було дванацять літ, вийшла замуж**).

Коли вийшла замуж, чоловікові свояки недобре обходилися з нею. Вонаж була з убогої родини! Та коли їй народився синок, змінилося на краще. Коли дитина стала ставити перші кроки — нараз померла.

Прийшли жерці забрати тіло, щоби спалити його на стосі. Молода мати, що в житті ще ніколи не бачила небіщика, відіслала їх назад. Сказала:

— Мій синок лише хорий! Зараз пошукаю для нього лікарства!

Взяла неживу дитину на руки, мандрувала по цілому селі від хати до хати та питалася:

— Чи ніхто з вас не знає якого лікарства для мого синка?

— Ти направду збожеволіла, доню! — говорили вони. — Чи чував коли хто про лікарство для мерця?

Неструджена мати говорила раз ураз:

— Напевно, напевно найду вкінці когось, що скаже мені, як маю ратувати дитину!

Коли так ходила та питалася всіх, побачив її один мудрець і подумав:

— Нещасна жінка! То певно її перша дитина. Вона ще не знає, що це таке смерть!

Коли підійшла до нього з неживою дитиною в руках, мудрець хотів розрадувати її та відповів на її питання:

— Не знаю такого лікарства, дочко, одначе знаю чоловіка, що найде лікарство й для тебе.

— Батьку! Хтож це такий? — спитала.

— Це вчитель, — відповів мудрець. — Іди до нього та проси.

— Піду радо, — сказала.

І Кісаготамі пішла до парку, в якому був Будда, поклонилася Величньому та спитала:

— Вчителю! Скажи, чи справді знаєш лікарство на недугу мого синка?

— Так, дочко, — сказав Величний.

— То що маю робити? — озвалася врадувана мати.

— Принеси кілька зеренець гірчиці.

— А де маю їх шукати?

— В такій хаті, де ніякий син, ані дочка, ні ніхто інший ще не помер, — сказав Будда.

Врадувана мати, з неживою дитиною на руках, побігла в найближче село. Зараз у дверях першої хати сказала:

— Може маєте в своїй хаті кілька зеренець гірчиці? Мені треба їх для дитини!

А коли вже їй давали зерна, спитала ще:

— Друзі, а чи в тій хаті не вмер ваш син або дочка, або хтонебудь інший?

— Жінко! Що ти говориш! Так небогато є живих, а так богато померших!

— То візьміть собі ваші зернятка гірчиці! — І кинула їх на землю. — Вони зовсім непридатні на лікарство для мого синка!

І пішла далі, від хати до хати та питалася тесаме...

Одначе ніде не могла дістати ніяких зерят. Під вечір струдженій прийшла врешті думка до голови:

— Таж це безконечна праця! Знаю вже, мій синочок неживий! В кождому селі далеко більше померших, ніж живих!

Коли так роздумувала, серце її, зломане розпукою, скріпилося трохи. Пішла в ліс, оставила там неживу дитину, та вернула до парку, в якому був Будда. Поклонилася в мовчанці перед Величним і станула з боку.

— Чи ти роздобула зернята гірчиці? — спитав Будда.

— Ні, Величний, — відповіла Кісаготамі. — В кождім селі далеко більше мерців ніж живих!

— Ти гадала, що лише твій син помер — сказав Будда — одначе смерть це право предвічне, що править усяким живим сотворінням! В океанах проминаючої дочасности князь смерти схоплює наче бистрий потік усякі живі сотворіння — кадово передтим, заки сповнилися їх бажання!

І тув Величний зацитував уступ із тексту Дгамападам***).

„Хоч усі вихвалюють людину за її богатства та щастя в родині, смерть схопить її ненадійно, як повінь забирає спляче село".

Коли молода жінка почула ті слова, зробила перший крок на шляху пізнання. Потім приняли її в черниці. Коли раз бачила, як засвічували світла в монастирі та знову їх гасили, зійшло на неї велике заспокоєння. Подумала:

— Як ті світла, таким є теж істнування всього, що жиє на цій землі. Гаснуть і ось... знову засвічуються наново... Лише ті, що здобули визволення та вступили в Нірвану, стануть невидимі навіки.

А Будда, що надійшов тоді несподівано, потвердив її невисказані думки:

— Воістину, воно так, Кісаготамі! Як ті світла, так оживають і гаснуть сотворіння. Лише тих, що осягнули визволення та вступили в Нірвану — не бачимо вже більше!

І зацитував такі слова:

„Життя людини, що побачила Нірвану, хоч тревало би одну хвилиночку, цінніше ніж сотки літ тих, що не бачили ніколи Нірвани".

А закінчив словами:

„Жити літ сто і не бачити істнування вільного від смерти, то вже краще побачити його та жити лиш один день".

*) К'сэ — худа, суха.
**) Як інші Індійки в її літах.
***) Дгамападам — будійська „дорога чесноти".

РИБА, ЩО РИВЕ В ОГІРКУ.

Біольоґ д-р Ульріх Шульц пише в німецькій газеті „Природник", що подибав породу малесеньких рибок, які живуть у морських огірках або т. зв. морських вальцях. Ці рибки бувають великі всього на 12 до 20 центиметрів, тіло їх майже зовсім прозоре. Будова тіла такої риби знаменито пристосована до мешкання, бо голова її і хвіст дуже гострі, луска дрібоселька і добре прилягає. Риба вишукує собі мешкання намацуючи головою. Натискає в огірок головою і до двох хвиль риба вже в середині. Шульц відфотографував такий процес на фільмі, на якім видно, що риба помагає собі при заниманні „мешкання". Потім в огірку розгощується на ціле життя. Яку користь риба має з цего, ще не стверджено.

Справедлива причина.

Подумайте лише, пані Недомагальська стала матірю!

— Ну, а що на це каже її 73-літній чоловік?

— Він сердитий, що вона без його відома так собою розпоряджає.

У БЕРНСОНОВІЙ БАТЬКІВЩИНІ.

Авлестад у східній Норвегії.

Як західна часть Норвегії гориста і майже пустинна, так східні частини мають гарну ростинність і гарні краєвиди. Нема тут скелистих і сильних водопадів, що наче срібні стяжки опускаються вниз стіни, але зате східна Норвегія врожайна, гарна.

В тій околиці постійно жив славний норвежський поет і народній герой Бершерне-Берсон, щоби в спокою прожити останній десяток літ життя, на фармі Авлестад, недалеко міста Лілеґамер.

Тепер управляє тією гарною та великою фармою старший поетів син (молодший є актором і директором театру).

Ось що оповідає старший син про свого батька:

На вершку слави Берншерне-Бернсон мав дві можливости: або мандрувати по світі та в чужинних театрах закріплювати свою письменницьку славу, або остати вірним рідній землі та свому народові й закінчити свою місію на місці, де родився.

Приятелі, що колись із ним основали „високу народню школу" в Авлестаді, легко переговорили його, щоби остався дома.

І так Бернсон став учителем і любимцем свого народу. Ліберальний борець за свободу духа, Бернсон не є „західний" як Ібсенів Бранд; він є людиною праці і приятелем народу.

У тих часах не було ніодного питання, яке цікавило громадян, а щоби при цьому Бернсон не забирав слова (треба лише пригадати собі його вплив, коли то з початком 20-го століття прийшло до кризи між Норвегією та Швецією). Його думки були такі впливові, що нпр. завдяки його інтервенції увільнили одну італійську графиню, яку несправедливо обвинувачували в убивстві чоловіка. Була це справді зворушлива сцена, коли графиня з дитиною приїхала з Неаполя в Авлестад, щоби подякувати свому оборонцеві. Бернсона вибрали були до першого норвеського парляменту для розділу Нобелівських нагород за мир і в тій справі він часто висловлював свою думку.

На фармі в Алестаді живе ще поетова вдовиця. Вона почала вже 94-тий рік. І Бернсонові син і його жінка (з роду Німкиня) оповідають, якою вірною співробітницею була жінка великому покійникові.

В робітні Бернсоновій осталось все по старому. Нічого не змінилося; все наче чути там духа людини, яка ніколи не переставала боротися за правду.

Бершерне Бернсон народився 1832. року в селі Квікне, де його батько був священиком. Тому Бенсон уже змалечку зжився з селом і селянами. Найліпше любив малий Бернсон пересиджувати зі службою та слухати їх казок. Тут на селі став писати Бернсон перші поезії. Бернсон жив із селянами, слухав їх пісень, гуляв із ними на весіллях, писав для них пісні, організував церковні хори. З тих часів походять його „Селянські оповідання". Писав крім поезій і оповідань також повісти та театральні песи.

Бернсон помер у 1910. році в Парижі, а поховали його в рідній землі. З нагоди Бернсонової смерти львівські Українці розліпили були по львівських вулицях посмертні оповістки, що Поляків дуже боліло і богато плякатів поздирали. Українці тому зробили те, щоби сповістити, що це помер приятель українського народу. Бо, може вже й не всім відомо, що Бернсон прилюдно станув неустрашимо в обороні Українців і виступив проти Поляків, Москалів і Мадярів, що гноблять культурний 40-міліоновий нарід. Казав гнобителям, що це пімститься таки на них, що цим прогрішуються і проти власного народа і проти культури.

З нагоди Бернсонової смерти львівський „Народний Комітет" вислав був до столиці Норвегії Христіянії співчуваючу телеграму, на яку бурмістр Христіянії Берг прислав подяку в імени міської ради.

40-літня дівиця: Прошу дати мені якусь повість, але таку, в якій стара дівка виходить заміж.

Фільольоґ (над ієрогліфами): Ах, ті ієрогліфи на мою думку мають дуже велику хибу, що вбиває у фільольоґа всяке зацікавлення. Таж вони не мають навіть правописних знаків!

З МУЗИЧНОГО ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Найближчий оперовий сезон для оперових театрів Радянської України буде сезоном ювілейним. Перед пяти роками, в р. 1925., почалися перші оперові вистави в українській мові. Перші роки існування української опери були незвичайно важкі. Не було ні власного українського репертуару, ні власного українського персоналу. А передовсім треба було зломити опір публики, незвиклої до „хахлацької" мови в театрі, публики, часть якої ставилася до нової української опери не тільки байдуже, але й явно вороже.

Сьогодні, після пяти літ існування української опери, ситуація цілковито змінилася. Замісць одного оперного театру з р. 1925, тепер є вже шість державних оперних театрів — Харків, Київ, Одеса, Державний Робітничий Оперний Театр, Пересувна Опера Правобережя і Пересувна Опера Лівобережя. Виготовляються вже пляни створення семого оперного театру в Дніпропетровську. Виросли і виховались уже не тільки кадри українських співаків, але й музичних і сценічних керманичів — диригентів і режисерів — і композиторів, яких оперові твори появляються чимраз частіше в репертуарах оперових театрів. А ворожий — чи в найкращому випадку байдужний — настрій публики змінився до тої міри, що напр. оперовий сезон у Харкові пройшов у цьому році при щоденно виповненій салі.

У найближчому сезоні в українських оперових театрах зайдуть деякі зміни, які торкаються головно персональних складів харківської і київської опери, при чому можна завважити ослаблення складу Столичної (Харківської) Опери, а зате значне посилення Київської Опери. І так з Харківської Опери відходять до Києва її обі примадонни: драматична — Марія Литвиненко-Вольгемут і лірична — Марія Сокіл. З ними тратить Харківська Опера найкращих членів свого складу, артистов, які були правдивим „магнетом" для оперної публики. Дальше покидає Харків диригент Антін Рудницький, покликаний в Київську Оперу на посаду головного диригента. Також і перший тенор Михайло Голинський більше не працюватиме в Харкові. Місця Литвиненко-Вольгемут і Сокіл лишаються фактично вільними, бо в ніякому разі не можна вважати рівновартною заміною запрошених на ці місця артисток Воликівської і Гайдай. Як перший тенор працюватиме в Харкові Данченко. Позатим склад в основному лишається без змін, себто: директор Рибак, диригент Марґулян, Верниківський, Вейсенберг, режисери Форегтер (він же і балетмайстер), Каргальський, Бобров. З видніших артистів залишаються: Гужова, Копйова, Середа, Куценко, Будцевич, Поторжинський. Крім того відомий бас Донець перенесений з Києва до Харкова. Дирекція веде переговори з нашим буковинським тенором Орестом Руснаком, який працює в Німеччині і підчас своїх гостинних виступів в Харкові ц. р. мав незвичайний успіх.

Склад Київської Опери слідуючий: директор Христовий (бувший шеф Відділу Мистців в Н. К. О.), диригенти Рудницький, Брагінський, Радзієвський, Смекалін, режисери: Мандзій, Липанський, балетмайстер Вігільов, артисти: Литвиненко-Вольгемут, Сокіл, Захарова, Дідківський, Зубарйов, Лисянський. Крім них запрошено ще відомих співаків тенора Микишу і баса Цесевича — оба вони Українці, які від літ працюють у Великих Театрах Москви і Ленінграду. Словом, Київська Опера матиме в цьому сезоні першорядний склад трупи.

В Одесі найменше змін. Залишається директор Кривень, диригенти Столерман, Прібік, Покровський, Фемеліді, режисери Гречнов і Бутовський. В акторському складі бачимо знову визначного українського драматичного тенора Кипаренко-Доманського, Брагіна, Степову, Славянську та інших.

Також і в складі Державного Робітничого Оперного Театру під кермою директора Вольгемута, диригентів Йориша і Ставровського та режисерів Хилькевича і Шаповала основних змін не буде.

Щодо репертуару то з новинок підуть у Харкові: Бранда „Машиніст Гопкінс", Лятошинського „Золотий Обруч" („Захар Беркут") — твір принятий в репертуар Великого Театру в Москві — Косенка „Кармелюк", Потоцького „Прорив", балет Вериківського „Весняна казка" і „Балетна Пантоміна" Рудницького. Поновленими будуть „Казка про царя Салтана", „Мадам Ботерфлай" і „Льогенгрін".

У київському репертуарі слідуючі премєри: „Золотий Обруч", Кшюпера „Північний вітер", Золотарьова „Декабристи" й одна европейська опера. З балетів: Шостаковича „Золота Доба", Рудницького „Балетна Пантоміна" і Глієра „Есмеральда". З поновлень: „Садко", „Льогенгрін", „Отелло".

Одеський Оперний Театр замовив у кількох композиторів низку опер, з яких часть піде вже в майбутньому сезоні. Крім того піде м. і. нова опера Льотара „Тіль Айленшпігель" і Мусоргського „Борис Годунов". — („Діло").

Жура шотляндського вісканта.

Лорда Дюнедіна, сторожа шотляндської печатки, король Великої Британії підніс до становища віцеграфа. Дюнеден не закинув звичаю, щоби пристрасно грати у вільний час гольфа у Крос-де-Кан на Рівієрі. Раз у великому запалі вдарив нещасливо та поцілив свого товариша в уста. Зажурений ждав лорд перед порогом шпиталю, де нещасного оперували. Сестра-жалібниця побачила лорда зажуреного та спитала співчуваючо:

— Ви певно свояк того нещасливого?

Лорд відповів: — Ні, я не свояк. Я жду, щоби хірург видав мені мою кулю від гольфа.

Мистецтво.

Актор: Чому ви, пане директор, ролю графа дали цьому неотесі?

Директор: Бо фрак, що його маємо в нашій гардеробі, був замалий на всіх інших акторів.

ЧИ УКРАЇНСЬКІ УЧНІ ЦЕ БАНДИТИ?

Злобні інсинуації жидівської „Хвилі".

Один з поважних українських педагогів з Бережан прислав до львівського „Діла" слідуючого листа:

Жидівська „Хвиля" з дня 25/7 ц. р. в статі під заголовком „Учнівоє вламивачамі" подає злобно зложену брехливу вістку, буцімто учні української гімназії в Бережанах на протязі двох літ обкрадали місто. Дописувач, як видно, добре поінформований чи судовими колами чи може слідчою поліцією, подає докладний список злочинців і їх вломів, та „лише" в одному свідомо відбігає від правди, приписуючи ті злочини українській молоді та українській гімназії.

В імя правди слід зазначити, що: 1) в Бережанах нема української гімназії, а є тільки польська з окремими утраквістичними відділами, з одною спільною управою й одним учительським збором.

2) На число 5 зловлених учнів лиш один, Ярослав В., є гр.-кат. обряду та ученик утраквістичних відділів, і то такий, що при слідстві, запитаний про національність, відперся її, кажучи, що йому ця справа байдужа. Решта є з польських відділів, між ними один жид Герман Г. і 3 Поляки.

3) Не без значіння для справи й те, що саме вчителі Українці, котрим — видно з навички — закидається покривання провин своїх учнів, яких польська преса при всякій нагоді називає бандитами, ще при кінці минулого шкільного року зажадали усунення Ярослава В. з гімназії, добачуючи в ньому чинник розкладу й деморалізації, з чим погодилася педагогічна рада, а уневажнила це рішення Кураторія, даючи наказ приняти цього учня назад до школи.

При кінці хай відповість нам інформатор „Хвилі", чи часом не з тої основи він зачисляє свого земляка-вломника Германа Г. до Українців? Чи може з вдячности за те, що його батько займає за півдармо помешкання в українській інституції, а син спроваджує до тої самої інституції банду вломників і обкрадає її?

Годі припустити, щоби дописувач, який так докладно в подробицях знає цілу справу, не знав також, до якої національности належать вломники і до якої школи вони ходять. „Бреши, та міру знай!"

Забрав бритву.

Після трохлітнього побуту вернувся Степан Ґардаш з Америки до Старого Краю. Застав двох своїх братів страшно зарослих, наче яких дикунів. Переляканий спитався:

— Бійтеся Бога! А з вами що?! Ви чому не голитеся!

— Як можемо голитися, коли ти забрав зі собою бритву до Америки.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ